

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ РІЗНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

МИТОВА Олена Олександрівна – (доцент, к.фіз.вих., завідувач кафедри спортивних ігор),

*ОНИЩЕНКО Віола Миколаївна – (викладач кафедри спортивних ігор),
Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту*

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ У СПОРТИВНИХ ІГРАХ

Анотація. В роботі здійснено аналіз науково-методичної літератури щодо сучасних підходів до структури та змісту навчально-тренувального процесу на етапі початкової підготовки у спортивних іграх.

Ключові слова: спортивні ігри, етап початкової підготовки, структура та зміст навчально-тренувального процесу.

Вступ. Аналіз закордонних літературних джерел та світової практики провідних баскетбольних країн США, Іспанії, Литви, Франції, Сербії свідчить, що сучасні командні спортивні ігри характеризуються загальною тенденцією до ранньої спеціалізації – зменшення віку дітей для початку занять спортивними іграми з 9-11 до 6-7 років. У положенні про дитячо-юнацьку спортивну школу України (2015) вказано, що мінімальний вік початку занять баскетболом у ДЮСШ – є 9 років. Різні підходи закордонних держав і України призводять до відставання наших команд на світовій арені. Однією з причин неефективності проведення тренувальних занять з дітьми 6-7 років є застаріла навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл (1999 року видання), яка вже не відповідає сучасним вимогам. У зв'язку з вищезазначеним ефективність тренувальних занять та збереження здоров'я дитини можливе лише за умови раціонального планування навчально-тренувального процесу й особливої значущості набуває пошук інноваційних підходів, використання зарубіжного й вітчизняного досвіду з метою обґрунтування структури та змісту навчально-тренувального процесу дітей 6-7 років в міні-баскетболі на першому році занять.

Мета дослідження – проаналізувати сучасні підходи щодо структури та змісту навчально-тренувального процесу на етапі початкової підготовки у спортивних іграх на основі науково-методичної літератури.

Матеріал і методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, а також ресурсів мережі Інтернет, аналіз документальних матеріалів.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз науково-методичної літератури свідчить про наявність науково обґрунтованих технологій навчання техніки спортивних ігор на першому році занять, а також про різні підходи щодо побудови

та планування навчально-тренувального процесу в різних видах спорту на етапі початкової підготовки [1-5].

Отже, Конох О.Є. [2] при комплексному використанні засобів спортивних ігор у дошкільних навчальних закладах пропонує розділити процес навчання на два навчальні роки: перший рік – загально фізична підготовка, другий - комплексне навчання основ спортивних ігор. Зміст другого навчального року складається з трьох циклів, на кожний з яких відводиться 24 заняття: перший (три місяці — пересень-листопад) – розрахований на навчання спортивної гри міні-футзал; другий (грудень-лютий) - міні-баскетбол; третій (березень-травень) - міні-гандбол. У кожному циклі визначено зміст мотиваційно-когнітивної, загальнофізичної, спеціальної підготовки, опанування елементами техніко-тактичної підготовки, що забезпечує комплексний підхід у рішенні поставлених завдань. Запропоновано методику оцінювання рівня володіння дошкільниками елементами спортивних ігор, що вивчалися. Автором доведено, що використання у роботі з дітьми дошкільного віку розробленої експериментальної програми комплексного використання засобів спортивних ігор сприяло суттєвому покращенню їх загального фізичного стану.

Дмор С. М. М. [1] обґрунтовано необхідність використання на першому році занять футболом інформаційних технологій у поєднанні з традиційними методами навчання. Автором розроблено методику навчання молодших школярів футболу у процесі позаурочних занять з використанням інформаційних технологій. яка передбачає проведення наступних операцій: вихідну діагностику рівня фізичного здоров'я та показників функціональної, фізичної, технічної та психофізіологічної підготовленості семирічних початківців; виконання річної програми занять, яка включає 40 % специфічних та 60 % неспецифічних засобів, з використанням комп'ютерного посібника з футболу двічі на тиждень по десять хвилин; тестування рівня фізичного здоров'я та показників функціональної, фізичної, технічної та психофізіологічної підготовленості по закінченню першого року занять футболом; індивідуальну корекцію фізичних навантажень на другий рік занять; виконання програми занять другого року, яка включає 45 % специфічних та 55 % неспецифічних засобів, з використанням комп'ютерного посібника з футболу двічі на тиждень по дванадцять хвилин; діагностику рівня фізичного здоров'я й показників функціональної, фізичної, технічної, психофізіологічної, теоретичної підготовленості та якостей уваги по закінченню другого року занять футболом; індивідуальну корекцію фізичних навантажень на третій рік занять. Особливістю авторської побудови навчально-тренувального процесу є розробка тренувальних блоків з фізичної, технічної підготовки з використанням засобів тактичної підготовки та ігровий підхід до інструкторської й суддівської практик, що дозволило спрямувати навчально-тренувальний процес на ефективне оволодіння технічними навичками, підвищення рівня спеціальних здібностей та здатності до відновлення організму юних тенісистів, що сприяє ефективній ігровій діяльності.

Матяшем В.В. [3] розроблено та експериментально обґрунтовано методику технічної підготовки футболістів у річному циклі на п'ятому році навчання в групах початкової підготовки, яка побудована на основі організації навчально-

тренувального процесу, передбачає загальну кількість годин згідно з чинною програмою ДЮСШ 2003 року, дотримання основних принципів: дидактичних і специфічних, – та містить перерозподіл змісту технічної підготовки. Особливістю методики була розробка послідовності навчання технічних прийомів на основі виявлених дискримінативних ознак при їх виконанні у процесі змагальної діяльності футболістів різної кваліфікації. Методика складалася з таких тренувальних засобів: а) 9 блоків вправ з технічної підготовки з використанням засобів на поглиблене вивчення сполучень технічних прийомів, з акцентом на ефективний та швидкий перехід від одного технічного прийому до іншого; б) комплексів вправ на підвищення рівня розвитку спеціальних здібностей, зокрема психомоторних якостей, з урахуванням диференційованого підходу залежно від типу нервової діяльності; в) рухливих ігор, що сприяють одночасному розвитку фізичних якостей та закріпленню технічних навичок.

Муаяд Маклоуф [4] розроблено і науково обґрунтовано структуру та зміст методики формування елементів техніки гри волейболістів з урахуванням рівня розвитку фізичних якостей, які забезпечують ефективне виконання цих прийомів на етапі початкової підготовки. Автором також науково обґрунтовано послідовність та відсоткове співвідношення засобів, спрямованих на формування технічних прийомів юних волейболістів на етапі початкової підготовки, на основі кількісних показників виконання технічних прийомів під час гри на змаганнях різного рангу. Навчально-тренувальний процес складався з 15 блоків. Кожен блок включав від 3 до 7 тренувальних занять, які спрямовані на навчання, повторення, ігрову практику, вирішення певних завдань формування окремих елементів техніки гри. Особливістю методики було те, що до кожного технічного елементу було розроблено комплекси засобів розвитку фізичних якостей, які забезпечують ефективне виконання певних окремих прийомів: передачі м'яча – спритність, сила; подачі м'яча – спритність, гнучкість, сила; прийом м'яча – спритність, швидкість, сила; нападаючий удар – спритність, швидкість, сила; блокування м'яча – спритність, сила, швидкість). Після початкового розучування прийомів, відбувалось цілеспрямоване навчання декількох прийомів, які найчастіше застосовуються під час гри, таких як: «подача м'яча-прийом м'яча» – спритність, сила, швидкість; «передача м'яча - нападаючий удар» – спритність, швидкісно-силові здібності; «нападаючий удар-блокування» – спритність, швидкісно-силові здібності.

Г.З. Максимів [5] запропоновано технологію навчання гри в баскетбол, що передбачає засвоєння комплексу рухів та рухових дій, що складають цілісну рухову діяльність – гру в баскетбол. Вона містить мезотехнології технічної, тактичної, ігрової підготовки, а також мікротехнології навчання прийомів гри в баскетбол та самостійної роботи з їх опанування. Педагогічними умовами реалізації експериментальної технології є: позитивне мотиваційне налаштування учнів на засвоєння навчального матеріалу, їхнє усвідомлення потреби у самовдосконаленні шляхом, широкого використання ігрового та змагального методів; гуманізація навчально-тренувального процесу; єдність всіх сторін (теоретичної, фізичної, технічної, тактичної та ігрової) підготовки під час вивчення навчального матеріалу

з баскетболу; організація системного контролю та самоконтролю процесу та результатів навчальної діяльності.

Висновки. В ході аналізу наукової літератури виявлено, що переважна кількість дослідників зосереджувала увагу на плануванні фізичної або технічної підготовки на першому році занять спортивними іграми. Окремі роботи присвячено методиці навчання техніки гри. Аналіз літературних джерел свідчить про наявність різних підходів щодо планування навчально-тренувального процесу в різних спортивних іграх, але дані про структуру та зміст навчально-тренувального процесу в міні-баскетболі на першому році занять для дітей 6-7 років, які б поєднували теоретичну, фізичну, технічну сторони підготовки, педагогічний контроль, розвиток мотивації до занять спортом не знайдено у наявній літературі.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та впровадженні структури та змісту навчально-тренувального процесу на першому році занять міні-баскетболом.

Список використаної літератури:

1. Дмор С. М. М. *Методика навчання молодших школярів футболу у процесі позаурочних занять з використанням інформаційних технологій [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Дмор Самер Маджед Мохаммед; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». - Луганськ, 2014. - 22 с.*

2. Конох О. Є. *Комплексне використання засобів спортивних ігор у підвищенні фізичного стану дітей 5 - 6 років : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / О. Є. Конох; Дніпропетр. держ. ін-т фіз. культури і спорту. - Д., 2014. - 20 с.*

3. Матяш В. В. *Технічна підготовка футболістів на етапі попередньої базової підготовки: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01 / В. В. Матяш; Дніпропетр. держ. ін-т фіз. культури і спорту. — Д., 2013. — 22 с.*

4. Максимів Г.З. *Технологія навчання гри в баскетбол учнів загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. з фіз. виховання і спорту: 24.00.02/ Г. З. Максимів; Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. - Львів : [Б. в.], 2007. -20 с.*